

Lektori vélemény

a „Javaslat az új OKJ-hoz igazodó

fővárosi szakmacsoportos alapozó kerettantervre

a szakközépiskolák 9-12. évfolyama számára”

17. Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoport

(Készítette: Baranyai Anita)

1. Előljáróban szeretném hangsúlyozni, hogy a közoktatási törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok nem teszik lehetővé, hogy a tanulókat szakmára iskolázzuk be, a beiskolázás szakmacsoportra történhet, ezért olyan módon kell – jogszerűen - kialakítani az iskolai HPP-t, hogy ez megvalósulhasson. (Ez az egyik indok, ami miatt a jelenlegi óratervet nem tartom igazán jónak, bár a korábbiakhoz képest közeledett az álláspontunk a szerzővel.) Az is következik ebből véleményem szerint, hogy a 9-10. évfolyamon csak szakmai orientáció folytatható, amely szakterületre (jelen esetben a gazdaság-szolgáltatás szakterületre) vonatkozik, a 11-12. évfolyam anyagában szerepelhet a szakmai alapozás. Ezzel lehetőséget biztosíthatunk arra is, hogy az egyes iskolákban, esetleg iskolák között is átléphessenek a tanulók a szakmacsoportok között, érdeklődésük, képességeik szerint. Ezzel a tényleges szakmacsoport-választás két évvel kitolható.

A 9-10. évf. orientációs tárgyai olyan készségek és kompetenciák kialakítását biztosítják, amelyekre alapozva a – tételes tananyagelemek „lehozása” nélkül is – lényegesen rövidebb idő alatt sajátíthatók el a szakmai ismeretek az érettségi utáni szakképzésben. Azt is fontosnak tartom, hogy a jelenleg is tanított tárgyak – a tananyag esetleges korszerűsítésével – egyrészt alkalmasak erre, másrészt találhatóak benne olyan tananyagelemek, amelyek szinte valamennyi szakmában megtalálhatóak. Ezek a tárgyak: információkezelés, viselkedéskultúra és kommunikáció, gazdasági környezet (gazdálkodási ismeretek).

Véleményem szerint valóságos beszámításnak tekinthető, amikor a közoktatási szakaszban kialakult készségek és kompetenciák adják meg az alapot a szakmai elméleti ismeretek és gyakorlati szakmai feladatok rövidebb idő alatt történő elsajátításához. A fenti tárgyak éppen ezt valósították meg eddig is.

2. Az A és B variáció alapvetően jó ötlet, de csak akkor, ha a hozzá kapcsolódó érettségi tárgyakat is meg lehet valósítani, akár akkreditációval is. Jelenleg is nagyon sok tantárgy ilyen módon került be az érettségi tárgyak sorába. Véleményem szerint a szakmai szervezeteknek ez lenne az egyik feladata. Természetesen nagyon fontosnak tartom, hogy az újonnan kialakuló érettségi tárgyakat a felsőoktatás is elfogadja. A jelenlegi anyag 11-12. évfolyamos tantárgyait/tananyagait össze kell vetni a tervezett érettségi tárgy(?) általános és részletes szakmai követelményeivel (jelenleg ez nem áll rendelkezésemre).

3. Az ügyintéző (B) típusú képzés 4 szakma alapozásaként jelenik meg az anyagban, amelyből 2 szakma kétéves képzési idejű, tehát szóba jöhet az 1 éves beszámítás. Ez a két szakma (logisztikai ügyintéző és külkereskedelmi üzletkötő) mind a szakmai elmélet, mind a szakmai gyakorlat vonatkozásában olyan alapvető eltéréseket mutat, amely szinte kizárja a közös alapozást/olyan közös, komoly érettségi tárgy összeállítását, ami mind a két szakmánál egyaránt elfogadható vizsgarészként, vagy akár csak szakmai alapozó ismeretként.

4. Pedagógia és szakmai tapasztalatom alapján legalábbis kétségesnek látom, hogy heti 1 óra időkeretben készségeket lehet kialakítani (információkezelés - vakírás), illetve szakmai elméleti ismereteket elsajátítani (ld.áruforgalom). Indokként ismételten utalok az orientáció céljára.

Ahelyett, hogy az informatika óraszámát 1 órával megnöveljük, javaslom, hogy az információkezelés óraszámát növeljük, mert, véleményem szerint ott jobban szolgálja a gazdaság-szolgáltatás szakterület szakmáira való felkészülést. Ezzel a gépírást, levelezést, üzleti adminisztrációt tanító kollégára bizzuk a szövegszerkesztés, táblázatkezelés gyakorlását, alkalmazását, így (hozadékként) szakszerűen fejleszthető a szakterületen fontos gépírási készség is.

5. Az idegen nyelvben tanultak beszámításával egyetértek, de javaslom, hogy ne külön tárgyként, hanem a közismereti nyelvi óraszám megnövelésével szervezzük, mert ez lehetőséget ad a szaktanárnak, hogy a magasabb óraszámot a nyelvoktatás szakmai követelményeinek megfelelően szervezze, és azon belül találjon helyet a szakmai tartalom elsajátíttatásának (a szakmánál szereplő témakörök jelentős része a közismereti nyelvi tananyagban is szerepel, illetve kevés kiegészítést igényel).

6. Ha a szabad sávot szakmai tartalommal kívánjuk megtölteni, akkor erre további alternatívákat kellene kidolgozni, és aközül (legalább TISZK-en belül) közösen kiválasztani, mert ellenkező esetben a külker.üzletkötő szakma beszámíthatósága is „veszélybe kerül”. A logisztikai ügyintéző szakmánál az 1 éves beszámítás szerintem legalábbis kétséges. A szabad sávval kapcsolatban még egy megjegyzés:

A legutolsó változatban véleményem szerint a következőt „értük el”

Van 5 olyan 2 éves szakma, amelyiknél gondolkodni lehet az 1 éves beszámításról, ehhez készült első megközelítésben 4 óraterv (ügyintéző, kereskedő, logisztikai ügyintéző, látszerész- és fotócikk kereskedő). Ha mélyére nézünk, akkor tulajdonképpen számtalan, hiszen a tartalommal nem kitöltött szabad óraszám felhasználásával további variációk alakíthatók ki, viszont elképzelhető, hogy ezzel a szétaprózottsággal elvesz a beszámítás gyakorlati megvalósításának lehetősége, mert nem alakíthatók ki a szakképző évfolyamokon olyan osztályok, amelyeknél az adott szakmára megfelelő előképzettségük van a tanulóknak. A szabad sáv eltérő tartalommal történő megtöltése esetén nem érvényesül a közoktatási törvényből következő követelmény, hogy a tanulót nem szakmára, hanem szakmacsoportra iskolázzuk be. Valószínűnek tartom, hogy a beszámításokból eredő összesített megtakarítás nagyobb lehet, ha sok tanuló kap ugyanolyan szakmai alapképzést és több olyan osztályt tudunk indítani, amelynél meg is valósulhat – esetleg rövidebb idejű - beszámítás.

7. Ugyanakkor félok, hogy eléggé kiüresítjük az érettségit, hiszen a szakmai előkészítő érettségi tárgy követelménye csak a közös tartalomból (marketing és a leszűkített gazd.ism) állhat. További elemzést igényel, hogy ez az érettségi felmentést adhat-e valamely szakmai vizsgarész alól, ahogy arról a szóbeli megbeszéléseken szó volt. Erre a kérdésre választ csak az érettségi követelmények ismerete után lehet adni.

8. Egy kis matematikai eszmefuttatás a koncepcióhoz: Ha figyelembe vesszük, hogy a 13. évfolyamon a központi program heti 27 kötelező tartalommal kitöltött órával számol, akkor – ha nagyon mechanikusan akarom az óraszámokat figyelni - 972 órányi anyagot kell elhelyezni a közoktatási szakaszban. Ha figyelembe veszem, hogy a 14. évfolyam szabad sávjának felhasználásával (32 óra, heti 4 órával) ez további 128 órával csökkenthető, (hiszen a

14. évfolyam szabad sávját felhasználhatom bizonyos tananyagelemek megtanítására), akkor – *hangsúlyozom, hogy ha nagyon mechanikusan számolok, és nem az általam preferált, az előzőekben kifejtett kompetencia-kialakítására törekvő nézőpontot nézem* – véleményem szerint mindössze kb. 850 órányi anyag kell az 1 éves beszámításhoz. Ehhez viszont biztosan nem kell az 1100 óra!

9. És egy olyan alapvető kérdés, aminek megoldására az anyag egyáltalán nem utal: A két éves szakmáknál kötelező összefüggő nyári szakmai gyakorlat teljesítése szerepel. Mikor teljesíti ezt a tanuló ezt a gyakorlatot, ami talán 15 nap, napi 6 órás gyakorlatnak felel meg? Logikailag teljesíthetné a tanév közben, de akkor a 32 hetes tanévet 29 hétre csökkentjük, illetve teljesíthetné a 32 tanítási hét után, de akkor azt az időszakot „vesszük el tőlük”, amit a jogszabályok a szakmai vizsgához szükséges felkészülésre adnak.

Összefoglalóan: A szerző alapos munkával elemezte a szakmacsoporthoz tartozó szakmák központi programjait, igyekezett alkalmazkodni az azokban előírtakhoz. A kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoport egy olyan heterogén szakmaegyüttes, amelyben nagyon nehezen található közös tartalom. A szakmák között szerepelnek ügyintézői és kereskedelmi feladatok ellátására felkészítő szakmák is, ráadásul a kereskedő szakmák némelyikénél komoly, nem a kereskedelemhez, hanem a forgalmazott termékekhez kapcsolódó ismeretanyagot is el kell sajátítaniuk a képzés során. Ennek következtében az anyag nem teljesíti (és véleményem szerint ebben a szakmacsoportban csak jelentős kompromisszumok árán teljesíthető) azt az elvárást, hogy kialakítson egy egységes óratervet, hogy a fővárosi szakközépiskolákban végzett tanulók olyan – azonosnak tekinthető – szakmai alapokkal kerüljenek a szakképzésbe, amelyek alapján a két éves szakmáknál egy éves beszámításra van lehetőség. A szabad sáv beiktatása, annak eltérő szakmai tartalommal történő megtöltése a szakmai előkészítő tárgy érettségi anyagát jelentősen beszűkíti, ellentmond a szakmacsoportra történő beiskolázás elvének.

Steinerné Donner Ágnes